

پزشک پیشتاز مبارزه با آبله در جهان درگذشت

"دونالد هندرسون" پزشک و اپیدمی‌شناس آمریکایی که سرپرستی کمپین موفق‌تری برای ریشه‌کن کردن آبله در سراسر جهان را به عهده داشت در سن ۷۸ سالگی درگذشت.

از دکتر هندرسون به خاطر تلاش‌هایش در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ به عنوان یکی از پیشتازان بهداشت عمومی نام برده می‌شد.

او پس از شکستگی لگن دچار مشکلات جسمی شد و در اثر عواقب همان حادثه درگذشت. آبله که یکی از مهلک‌ترین بیماری‌های جهان بود فقط در قرن بیستم باعث مرگ صدها میلیون نفر شد. این بیماری علاوه بر آنکه

باعث درد زیادی می‌شود اغلب با پیدایش زخم‌هایی در پوست بدن و صورت همراه است. این بیماری به مرگ یک سوم بیماران منجر می‌شد. در سال ۱۹۸۰ اعلام شد که این بیماری مسری کاملاً ریشه کن شده است. سازمان جهانی بهداشت دکتر هندرسون را در سال ۱۹۶۶ به سرپرستی مبارزات برای مقابله با آبله انتخاب کرد. این بیماری در آن زمان هنوز در آفریقا و آسیا شایع بود.

شانس موفقیت دکتر هندرسون ناچیز قلمداد می‌شد اما او به جای دنبال کردن یک برنامه واکسینه سازی انبوه، سعی کرد موارد شیوع بیماری را منزوی و بومی‌ها

را به طور منظم واکسینه کند.

- مبارزه سازمان بهداشت جهانی با آبله از ۱۹۶۶ تا ۱۹۸۰
- هزینه کل ریشه‌کنی آبله به بیش از ۳۰۰ میلیون دلار سرزد.
- بیش از ۲۰۰ هزار خدمه در بیش از ۷۰ کشور جهان در آن عملیات شرکت داشتند.

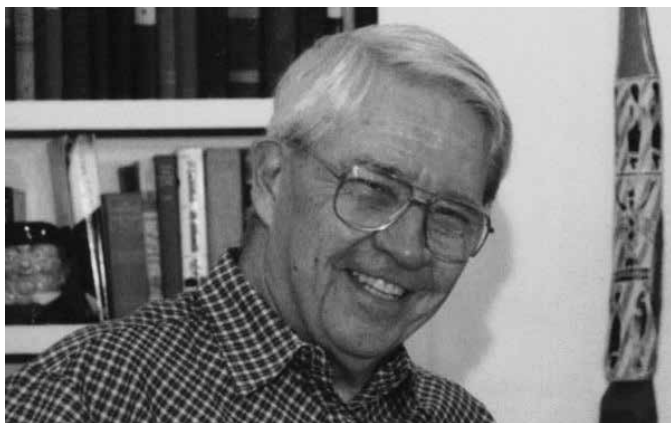
- ۲۴۰۰ میلیون دوز واکسن در این مبارزات مصرف شد. دکتر هندرسون پس از کار در سازمان بهداشت جهانی، بعداً به عنوان مشاور علوم و بیوتروریسم سران سیاسی خدمت کرد. او همچنین پست‌های آکادمیک و پزشکی دیگری داشت.

تام اینگلبی مدیر مرکز پزشکی امنیت بهداشتی در دانشگاه پیتسبورگ آمریکا در ستایش دکتر هندرسون گفت که او "واقعا جهان را به جای بهتری تبدیل کرد."

آشنایی با آبله

آبله یکی از مرگبارترین بیماری‌های تاریخ محسوب می‌شود که تنها در قرن بیستم،

باعث مرگ حدود ۳۰۰ میلیون نفر شد. این بیماری به وسیله ویروس واریولا ایجاد می‌شود و می‌تواند انسان را به تب و علائم شبه آنفلوآنزا، دچار کند که در نهایت به ظهور جوش‌های چرکین منجر می‌شود. حتی کسانی که نجات پیدا می‌کردند و در اثر این بیماری نمی‌مردند، نابینا می‌شدند یا ظاهر زشتی پیدا می‌کردند. ادوارد جنر، پزشک انگلیسی در قرن ۱۸، دریافت ویروس آبله گاوی باعث ایجاد ایمنی در برابر آبله می‌شود. جنر را به‌عنوان پدر واکسن آبله می‌شناسند. این روش با گذشت زمان تکمیل شد. در سال ۱۹۴۹، آمریکا به دلیل واکسیناسیون سراسری از آبله پاک شد؛ اما این بیماری در دیگر کشورهای جهان همچنان جولان می‌داد. هندرسون در دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، در مرکز کنترل و پیشگیری بیماری و برای سازمان جهانی بهداشت کار می‌کرد و سرپرست گروه کوچکی از کارشناسان بهداشت عمومی و گروه بزرگی از مددکاران بود. این گروه به شناسایی بیماران و ایزوله کردن آنها می‌پرداخت و افرادی را که با بیماران ارتباط داشتند، واکسینه می‌کرد. این کمپین بسیار تأثیرگذار بود؛ زیرا واکسن به شکل خشک ساخته شده بود و می‌توانست دمای بالای مناطق استوایی

را تحمل کند. این واکسن را به گونه‌ای ساخته بودند که افراد غیرمتخصص هم می‌توانستند از آن استفاده کنند. ذخیره عامل بیماری: اگرچه از دهه ۱۹۸۰ به بعد،

موردی از آبله مشاهده نشد و مشکلاتی را پدید نیاورد؛ اما دانشمندان آمریکایی و روسی ذخایری از این بیماری را نگه‌داشته‌اند و تأسیساتی در سیبری و آتلانتا به‌طور رسمی از این ویروس نگهداری می‌کنند که البته تحت مقررات شدید ایمنی از آنها نگهداری می‌شود. هندرسون چندین سال پیش، درخواست کرده بود این نمونه‌ها را نابود کنند؛ زیرا به باور وی، نگهداری از این میزان آبله بسیار خطرناک است. به باور محققان چون به تازگی هیچ‌کس با ویروس آبله مواجه نشده است، در صورت شیوع مجدد آن، ممکن است اکثریت مردم جهان در برابر آن آسیب‌پذیر باشند.

واکسیناسیون آبله در ایران

سال ۱۲۶۴ قمری، نخستین برنامه دولت ایران برای واکسن‌زدن به فرمان امیرکبیر آغاز شد. در آن برنامه، کودکان و نوجوانان ایرانی را آبله‌کوبی

می‌کردند اما چند روز پس از آغاز آبله‌کوبی، به امیرکبیر خبر دادند مردم از روی ناآگاهی نمی‌خواهند واکسن بزنند به‌ویژه که چند نفر از فالگیرها در شهر شایعه کرده بودند که واکسن‌زدن باعث راه یافتن جن به خون انسان می‌شود. هنگامی که خبر رسید پنج نفر به علت ابتلا به بیماری آبله جان باخته‌اند، امیر فرمان داد هرکس که حاضر نشود، واکسن آبله بکوبد، باید پنج تومان به صندوق دولت جریمه بپردازد. جالب آنکه برخی افرادی که پول کافی داشتند، پنج تومان را می‌پرداختند و از آبله‌کوبی سر باز می‌زدند. برخی دیگر نیز هنگام مراجعه مأموران در آب‌انبارها پنهان می‌شدند یا از شهر بیرون می‌رفتند. اما کم‌کم تأثیر مایه‌کوبی یا واکسیناسیون مشخص شد و دیگر کسی از آن گریزان نبود.